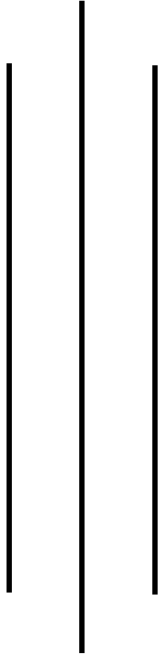

आर्थिकवर्ष २०७८/०७९को बजेट तथा कार्यक्रम

गुर्भाकोट नगरपालिका
सुर्खेतजिल्ला
कर्णाली प्रदेश
१० अषाढ, २०७८

खण्ड-१ परिचय र समीक्षा

गुर्भाकोट नगरपालिका सुर्खेतको नवौं नगरसभामा प्रस्तुत
आ.व.२०७८।०७९ को बजेट तथा कार्यक्रम ।

सभाका अध्यक्ष ज्यू

गुर्भाकोट नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक रूपान्तरणका लागि वार्षिक कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने क्रममा आ.व.२०७८।०७९ को कार्यक्रम तथा बजेट यस गरिमामय सभामा प्रस्तुत गर्न पाउदा ज्यादै खुशी लाग्नु स्वभाविकै हो ।

यस अवसरमा प्रजातन्त्र, लोकतन्त्र र गणतन्त्रको प्राप्ती र कर्णाली प्रदेश स्थापनार्थ शहिद हुनुहुने ज्ञात/अज्ञात शहिदहरू प्रति भावपूर्ण श्रद्धानजली प्रकट गर्न चाहन्छु, साथै उक्त आन्दोलनमा घाईते हुनुहुनेहरू प्रति स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु । आन्दोलनमा सहभागी भै योगदान पुर-याउने महान न्यत्तित्वहरूप्रति उच्च सम्मान न्यक्त गर्न चाहन्छु ।

१. साविकमा सुब्बाघाट गंगामाला नगरपालिका, सहारे, मालारानी र धारापानी गा.वि.स. मिलेर यस नगरपालिकाको निर्माण भएको सवैलाई अवगत भएकै छ । २२८.६० वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल फैलिएको यस नगरपालिकामा २०६८को जनगणना अनुसार ४३ हजार ७ सय ६५ जनसंख्या रहेकोमा जनसंख्या वृद्धि एवं बसाई सरी आउने कारणले हाल करीव ५० हजार भन्दा बढी नागरिकको बसोवास गरेको अनुमान गरिएको छ । १४ वटा वडामा विभाजित यस नगरपालिकामा विभिन्न भुगोल रहेका वडा मध्ये वडा नं. ३, १, ५ पुरै भाग वडा नं. २, १४, ११, १२ को केहि भाग उच्च पहाडी भिरालो जमिनले मिलेर बनेको न्यहोरा यहाँहरूमा जानकारी भएकै अवस्था रहेको छ । भिरालो, उच्च पहाडी भागमा नगरवासीले सहज जिवनयापन गर्न, विकास निर्माण गर्न कम चुनौति छैन । यस्ता वडामा बस्ने नगरवासीहरूको मुहार उज्यालो बनाउन समेत नजिकको जिम्मेवारी निकाय गुर्भाकोट नगरपालिका हो भन्दा अतिसयुक्ति हुदैन जस्तो लागेको छ

सभाध्यक्ष महोदय

म आ.व.२०७८।०७९ को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्नु पुर्व हालसम्म भएका प्रगति एवं चालु आ.व.मा भएको प्रगति एवं अन्य पक्षमा संक्षिप्त समिक्षा प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

२. सबल पक्ष

क. नेपालको संविधान २०७२ ले न्यवस्था गरेको तीन तहको सरकार मध्ये स्थानीय तहको निर्वाचन २०७४ सम्पन्न भए पश्चात स्थानीय नागरिकको आकांक्षा पुरा गर्न जनप्रतिनिधिको उपस्थिति पुरा भए पनि कार्य संचालन गर्न ज्यादै कठिनाई महसुस भएको थियो । कानुनी शासन संचालन गर्न कानुनी शुन्यतालाई चिर्दै कार्य संचालन गर्ने क्रममा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ आश्विन महिनामा आएको कानुनी दिसाबोध उक्त ऐन प्रारम्भ भएपछि केहि सहज हुन पुग्यो । स्थानीय तह आफैमा एक तहको सरकार भएकाले आवश्यकता अनुसार नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूचि ८ मा भएका अधिकार कार्यन्वयन गर्न विभिन्न ऐन, नियामावली, कार्यविधि र निर्देशिका तयार गरी लागु गरिएको छ । अहिलेसम्म बनेका ऐन, नियामावली, कार्यविधि र निर्देशिका एथेष्ट मात्रामा पुगेको भन्ने होईन ऐन कानुन समय सापेक्ष नयां वन्दै जाने र आवश्यकता अनुसार संशोधन हुदै जाने विषय पनि हो । हाल सम्म ऐन १२, नियामावली ६ कार्यविधि, निर्देशिका ३४ वटा बनेर लागु भएका छन । यसले आगामी दिनमा गरिने कार्यमा वैधानिकता प्रदान गर्न सहज भएको छ, भन्ने विश्वास लिएको छु ।

त्यसै गरी नागरिकलाई घरदैलोवाट सेवा सुचारू गर्न स्वयं नगरपालिकाको भवन नभएको अधिकांस वडा कार्यालय नभै भाडामा संचालन गर्नु परेको, भाडामा संचालित भवनवाट सेवा दिदा साधुरा भवन कार्यालय अनुकुलको वातावरण नहुदा ठुलो समस्या भैल्लु पर्ने वाध्यतालाई चिर्दै नगरपालिकाले सेवा प्रदान गर्न आफ्नै एकक्रीत भवन निर्माण भएको, १४ वटा वडा कार्यालयहरू मध्ये १२ ले आफ्नै भवनवाट सेवा प्रदान गरिरहेको ब्यहोरा यस सम्मानीत सभालाई स्मरण गराउन चाहन्छु।

३. यस गुर्भाकोट नगरपालिका समथर र उच्च भु-वनोट भएको कुरा सवैलाई विदितै हो। कार्यकालका हिसावले प्रथम निर्वाचनवाट आएको यस सरकारलाई नागरिकका विकास लगायतका अपेक्षा पुरा गर्नु कम चुनौति थियन। समित श्रोतलाई अधिकतम उपयोग गर्ने नीति अनुरूप ठुलो धनराशि नगरपालिकाका भवन निर्माण जस्ता क्षेत्रमा समेत लगानी गर्न प-यो। भौगोलिक दृष्टिले अति विकट क्षेत्र वडा नं.११को वर्मागार, वडा नं.३को टिमुरे लगायतका क्षेत्र, वडा नं.५को निगलेनी लगायतका क्षेत्रहरूमा समेत सडक संजालले जोडि सकिएको छ। त्यसैगरी नगरपालिकाको गौरवको योजनाका रूपमा रहेको भेरी किनार सडक पुरै ट्याक खोली सडकको स्तर उन्नती गर्ने क्रममा सडक ग्राभेल गर्ने, पक्की नाली निर्माण गर्ने, कल्भर्ट बनाउने लगायतका कार्य सम्पन्न भै नगरपालिकावाट पश्चिम तिर ५०० मिटर कालोपत्रे समेत गर्न शुरू गरि सकिएको छ। नगरपालिकाका सवै वस्तिमा कच्ची धुले सडक संजालले जोडि सकेको छ।

४. नगरवासीलाई घरदैलोवाट स्वास्थ्यको आधारभुत सेवा पु-याउन स्वास्थ्य संस्था नभएका वडाहरूमा ७ वटा आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य संस्था टाढा भै सेवा लिन सहज नभएका क्षेत्रमा ४ वटा शहरी स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना गरी जनशक्ति समेत ब्यवस्था भै सेवा सुचारू भएकाले विषेश गरी गर्भवती महिला, बालबालिकालाई सेवा लिन सहज भएको महसुश गरिएको छ।

त्यसै गरी संचालित स्वास्थ्य चौकीवाट थप सेवा प्रदान गर्न गुमी स्वास्थ्य चौकी, दहचौर स्वास्थ्य चौकी, सहारे स्वास्थ्य चौकी र मालारानी स्वास्थ्य चौकीमा ल्याप सेवा संचालन गरिएको छ। नगरवासीलाई विरामी हुदा स्वास्थ्य सेवा दिने संस्थासम्म सहज रूपमा पु-याउन एम्बुलेन्स खरिद गरी तोकिएको जेष्ठ नागरिक, सुत्केरी महिलालाई पचास प्रतिशत छुट सहूलियतमा सेवा संचालनको ब्यावस्था मिलाईएको छ। विश्व भर महामारीका रूपमा फैलिएको कोभिड १९को संक्रामक रोगवाट बचाउन जनप्रतिनिधि, स्वास्थ्यकर्मी लगायत सवैको ठुलो योगदान रहेको छ। गत आ.व.मा नगरवासीलाई कोभिड १९वाट बचाउन पुर्व सतर्कता केन्द्र (क्वारेन्टेन) आईसोलेसन संचालन गर्दा सवै पक्षको प्रयाश रहेको कुरा सवैमा जगजाहेर नै छ। चालु आ.व.मा समेत सो संक्रमणवाट पूर्ण स्वस्थ रूपमा वच्ने अवस्था रहेन। मेहलकुना अस्पताल र यस नगरपालिकाको संयुक्त लगानी र प्रयासमा सिटीहलमा कोभिड १९ संक्रमणवाट गाह्ने भएका विरामीलाई उपचार गराउन अक्सिजन सहितको उपचार केन्द्र स्थापना गरी संचालन गरिएको छ। उक्त रोगका संक्रमितलाई निःशुल्क रूपमा एम्बुलेन्स सेवा संचालन गरिएको छ। होम आईसोलेसनमा वसेका कोभिड विरामीको हेरचाह र निगरानी गर्न स्वास्थ्यकर्मी, जनप्रतिनिधिवाट समेत भैरहेको छ। विरामीको मनोबल वढाउन र पोषणमा केहि मात्रामा भए पनि सहयोगका लागि आयुर्वेदिक औषधि च्यावनप्रासको ब्यवस्था गरी घर भेट समेत गरिएको छ।

५. यस नगरपालिकामा वसोवास गर्ने नागरिकको आय आर्जन, जिवन निर्वाहका साथै रोजगारीको पहिलो क्षेत्रको रूपमा रहेको कृषि र पशुपालनमा नेपाल सरकार, कर्णाली प्रदेश सरकार र यस नगरपालिकाको लगानीमा थुप्रै विकास भएको छ। संभान्य स्थानमा सिचाई कुलो निर्माण गरिएको छ। पानीको श्रोत प्रशस्त मात्रामा भएको वडा नं.११ वडा नं.२ प्रशस्त मात्रामा पक्की सिचाई कुलो निर्माण भएका छन्। त्यसै गरी वडा नं.४ वडा नं.५, र १का केहि भाग श्रोत उपलब्ध भएसम्म सिचाई सुविधा विस्तार गरी किसानलाई खेती गर्न र कृषि क्षेत्रमा उत्पादन वढाउन प्रयास गरिएको छ। चालु आ.व.मा प्रयास संस्थाको आर्थिक सहयोग र यस नगरपालिकाको प्रत्यक्ष सहभागितामा यस नगरपालिकाको विभिन्न वडामा वेमौसमी तरकारी खेतीका लागि किसानलाई २० वटा कर्णाली प्रदेश सरकारसंगको साभेदारीमा १३ वटा गरी जम्मा ३३ वटा प्लाष्टिक टनेल वितरण गरिएको छ।

कृषकलाई उत्पादनमा प्रोत्साहित गर्न कृषि अनुसन्धान केन्द्रवाट सिफारिश गरिएका उन्नत जातका खाद्यान्न वालीमा धान, गहु, मकैको विउ, तेलहनमा तोरीको विउ, तरकारीमा आलुको विउ कृषकको ५० प्रतिशत अनुदान रहने गरी कृषकको माग अनुसार वितरण गरिएको छ। विउमा नगरपालिकालाई आत्म निर्भर बनाउन मकै वडा नं.११ र वडा नं.२मा धान पकेट क्षेत्र कार्यक्रम लागु गरिएको छ। यस नगरपालिका वडा नं.३मा फलफूल नर्सरी

स्थापना गरी बाहिरवाट सुन्तला,कागतीको विरूवा ल्याउनु पर्ने बाध्यातालाई हटाउने प्रयाश भै रहेको कुरा यस सम्मानीत सभालाई जानकारी गराउन चाहन्छु।

स्थानीय नगरवासी पशुपालक कृषकलाई पशुपालन व्यवशायवाट प्रत्यक्ष फाईदा लिन र कृषकको लगानी कम गरी बजारमा प्रतिष्पर्दा गराउने उदेश्यले यस नगरपालिका वडा नं.१० र ११का भैसी पालक कृषकलाई अन्तर राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था एस.डि.पि. प्रयास कार्यक्रमको आर्थिक सहयोग र यस नगरपालिकाको प्रत्यक्ष सहभागीतामा १५ वटा घांस काट्ने मेसिन, २० वटा दुध दुवानीका लागि मिल्क क्यान वितरण गरिएको छ। वडा नं.५ का विपन्न दलित एवं जनजातीका लागि बुंगुरको पाठी,वाखा वितरण गरिएको छ। यस नगरपालिका वडा नं.१२ र ६का ५वटा समुहलाई कर्णाली प्रदेश सरकार र यस नगरपालिकाको संयुक्त अनुदानमा ४ वटा समुहका १०० परिवारलाई बाखापालन व्यवस्था गरिएको छ। त्यसै गरी संघीय सरकारको प्रधानमन्त्रि आधुनीकरण परियोजनावाट वडा नं.१४ को पणितकाल्ना क्षेत्रमा ३वटा समुहका ७५ घर परिवारलाई बाखापालन पकेट क्षेत्र छनौट गरी कार्यक्रम लागु गरिएको छ।

६. "शिक्षा क्षेत्रमा लगानी गर्नु भनेको सबै क्षेत्रमा प्रतिफल प्राप्त गर्नु हो" भन्दा अतिशयुक्ति नहोला। तर पनि कोभिड १९वाट सबै भन्दा वढी क्षेति ब्यहोरेको क्षेत्र मध्ये शिक्षा क्षेत्र पनि अग्र भागमा पर्दछ।गत वर्षको लामो वन्दाबन्दीका कारण भण्डै ७।८महिना विद्यालय बन्द हुन पुगे।चालु आ.व.मा समेत वैशाख देखि विद्यालयहरू बन्द रहेका छन।कोभिड १९का कारण २जना प्र.अ.को दुखद निधन समेत भएको छ। यस समस्याका बावजुद समेत ४ वटा ४ कोठे विद्यालय भवन,४वटा बास सहितका सौचालय चालु आ.व.भित्र सम्पन्न हुने क्रममा रहेका छन। नमुना मा.वि.वडाखोलीको २वटा भवनको तला थप विद्यालय क्यान्टेन निर्माणको कार्य सम्पन्न हुने अवस्थामा रहेका छन।

साना कक्षाका बालबालिकाको वसाई सहजीकरण गरी सिकाई उपलब्धी बढाउन चालु आ.व.मा १५ वटा आधारभुत विद्यालयको प्रत्येक विद्यालयको ३ वटा कक्षा कोठा छापामय बनाउन,पिफम कार्पेट,कक्षा कोठामा राउण्ड टेबुल ब्यावस्था गरिएको छ। यसवाट कक्षा १ देखि कक्षा ३ सम्मका बालबालिकालाई सिकाई उपलब्धी बढाउन मद्दत हुनेमा विश्वास लिईएको छ। सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको पढाईमा गुण स्तर बढाउन विद्यालयको अवस्था बुझ्न जनप्रतिनिधि कर्मचारीको संयुक्त टोलीवाट सबै विद्यालयको अनुगमन निरीक्षण गर्ने कार्य समेत गरिएको छ। विद्यालयमा देखिएका समस्या समाधानकका लागि नगर स्तरीय शिक्षा समितिमा ब्यापक छलफल गरी समाधानका उपाय अवलम्बन गरिएको विद्यालयको कक्षा थप गर्दा स्थलगत निरीक्षण गरी प्रतिवेदनका आधारमा मापदण्ड पुरा गरेका विद्यालयलाई मात्र स्वीकृती प्रदान गरिएको ब्यहोरा सम्मानीत सदनलाई जानकारी गराउन अनुमती चाहन्छु।

७. खानेपानी तथा सरसफाईका क्षेत्रमा पानीको श्रोत भएका र साना लगानीमा हुने योजना विभिन्न वडाका नागरिकको माग र आवश्यकतालाई ध्यानमा राखी मुहान संरक्षण,खानेपानी निर्माण गरिएको छ। चालु आ.व.२६ वटा खानेपानी निर्माण गरि सकिएको छ।वडा ६,७,८ र ९ को शुभाघाट साना शहरी आयोजना कोभिड १९का कारण केहि ढिला भए पनि चालु आ.व.भित्र सम्पन्न हुने क्रममा रहेकाले यसवाट करीव पांच हजार घरधुरीका नागरिकको खानेपानी समस्या समाधान हुने अपेक्षा गरिएको छ।
८. उद्योग ब्यवशाय संचालनवाट रोजगारी सृजना गरी नागरिकको आय आर्जन बढाउने उदेश्यकासाथ आवश्यक कानुनको तर्जुमा गरी चालु आ.व.देखि उद्योग ब्यवशाय तथा वाणिज्य फर्म दर्ता गर्ने ब्यवस्था गरिएको छ।हाल सम्म २३ वटा उद्योग ब्यवशाय र ११ वटा वाणिज्य फर्म दर्ता भएका छन।उप प्रमुख उद्यमशिलता कार्यक्रमवाट ब्यावशायिक तालिम दिईएको छ।तालिम लिईसकेपछि प्रविधिको अभावमा ब्यवशाय गरी संचालन गर्नवाट बन्चित हुन नपरोस भन्ने उदेश्यले प्रविधि समेत हस्तान्तरण गरिएको छ।
९. यस नगरपालिका क्षेत्रमा संचालनमा रहेका उद्योग ब्यवशायहरूको प्रवर्द्धन एवं संचालनमा टेवा पु-याई वस्तु उत्पादनमा सहयोग पुग्ने गरी रु १ लाखम्मको प्रविधि हस्तान्तरण वा संचालन अनुदान उपलब्ध गराईएको छ।जसले गर्दा उद्योग संचालनमा सहजता आई उत्पादनमा वृद्धि भै रोजगारी सृजना हुने देखिएको छ।
१०. चालु आ.व.का लागि स्वीकृत लैगिक समावशीकरण बजेट तथा कार्यक्रमवाट नगर स्तरीय बाल क्लब गठन गरी बाल अधिकार र राज्यवाट कानुनी अपराधका रूपमा परिभाषा गरिएको बालविवाहका वारेमा अभिमुखीकरण गरिएको छ। महिला समुह गठन र पहिला गठित समुहलाई अभिमुखीकरण तथा आय आर्जन सम्बन्धि कार्यक्रम

संचालन गरिएको, नगरपालिका भित्र रहेका पूर्ण र अति अशक्त अपा- नागरिकलाई सहज जिवन यापन गर्न सजिलोका लागि ३३ जनालाई सहायता सामग्री उनीहरूकै प्रत्यक्ष सहभागीतामा वितरण गरिएको छ।सिमान्तकृत वर्ग राजी समुदायका लागि आय आर्जनका कार्यक्रम संचालन गरिएको छ।त्यसै गरी दलित समुदायको परंपरागत सिप संरक्षण आयआर्जन तथा संबर्द्धन कार्यक्रम अन्तरगत फलामे सामान आरन संचालन तालिम दिई ७ जना लाई न्यावशायी बनाईएको र जनजाती समुदायका लागि कलासंकृती संरक्षणका कार्यक्रम चालु आ.व.मा सम्पन्न गरिएको छ।

उल्लेखित प्रगति समिक्षा प्रप्तुत गरी सकेपछि चालु आ.व.मा भएको खर्च प्रप्तुत गर्न यस गरिमामय सभामा अनुमति चाहन्छु।

चालु आ.व.२०७७/०७८ का लागि ७० करोड १८ लाख ७२. विनियोजन गरिएकोमा संशोधित अनुमान ६२करोड ३४ लाख १५ हजार मध्य चालु खर्च३९ करोड ४३ लाख ८५ हजार र पुँजिगत खर्च २२करोड ८०लाख ३० हजार हुने अनुमान गरेको छु ।

सभाध्यक्ष महोदय

अव म चालु आ.व.मा गरेका कार्यको संक्षिप्त समिक्षा प्रप्तुती पछि आगामी आ.व.२०७८।०७९ का क्षेत्रगत उदेश्य तथा प्राथमिकताका आधार प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

क.आर्थिक विकास गतिविधि अगाडी वढाउन पूर्वाधार निर्माणमा जोड दिई रोजगारी श्रृजना गर्ने ।

ख.कृषि विकास र पशु सेवाको क्षेत्रवाट आय आर्जनमा जोड दिने ।

ग.कोभिड १९ को महामारीवाट नागरिकलाई वचाउन संघ,प्रदेशसंग समन्य गरी कार्य गर्ने ।

घ.सामाजिक न्यायका लागि लैंगिक समावेशीकरणका कार्य अगाडी वढाउन जोड दिने।

१.पूर्वाधार क्षेत्र

क. सडक

- विकास निर्माणका लागि नभै नहुने आधारभूत पूर्वाधार संरचना मध्ये सबैभन्दा उच्च प्राथमिकतामा परेको कच्ची धुले,ग्राभेल सडक संरचनाले नगरपालिकाको सबै स्थानमा जोडि सकेको अवस्था रहेको छ।विकास निर्माणको आधार सडक संजाल तयार भै सकेकाले यसको माध्यामवाट कोभिड १९ का कारण विदेशवाट रोजगारी गुमाएर फर्केका,स्वदेशमा रोजगारी गुमाएका युवाहरूलाई प्रधानमन्त्रि रोजगार कार्यक्रम,मूख्य मन्त्रि रोजगार कार्यक्रम र स्वयं नगरपालिकाको पूर्वाधार निर्माणवाट समेत रोजगारी श्रृजना गर्ने विश्वास लिएको छु।
- यस नगरपालिकावाट रोजगारी सृजना हुने, भारी उपकरण प्रयोग नभई निर्माण हुने योजनामा वेरोजगार जनशक्तिलाई परिचालन गरिने गरी कार्यक्रम तयार गरी गत आ.व.देखी नै लागू गरीएको न्यवस्थालाई निरन्तरता दिएको छु । साथै नगरका सबै वडाहरूको समानुपातिक विकासका लागि सबै वडाहरूमा एक / एक वटा नगर स्तरका योजना संचालन हुने गरी बजेट विनियोजन गरिएको छ।
- नगरपालिकाको सबै वडा र सम्भान्य वस्तिमा कच्ची सडक संजालवाट जोडिई सकेकाले नयाँ ट्र्याक खोल्ने भन्दा खोलिएका सडक ट्र्याक स्तरोन्नती गरी बाह्रै महिना सवारी साधन चलन सक्ने बनाउन जोड दिईने गरी कार्यक्रम तय गरिएको छ।
- नगरका ठूला आयोजना विकास निर्माणका प्रमुख स्तम्भ हुन। स्थानीय सरकारको कार्य गर्भ देखि घाट सम्म भएकाले सिमित श्रोत र साधनलाई अधिकतम उपयोग गर्नु पर्ने वाध्यता हुदाहुदै नगरको विकास नगरका ठूला आयोजना विना सम्भव हुदैन भन्ने कुरा यस सरकारलाई राम्रो जानकारी भएकाले नेपाल सरकार,कर्णाली प्रदेश सरकार र यस नगरपालिकाको संयूक्त साभेद्वारीमा निर्माण गर्ने गरी बजेट विनियोजन गर्ने न्यवस्था मिलाएको छु। उल्लेखीत सडक पूर्वाधार क्षेत्रमा योजना निर्माण गर्न रु ४ करोड .९०.. लाख विनियोजन गरेको छु ।

ख) सिचाई खानेपानी

- कृषि योग्य जमिनमा सिचाई सुविधा पु-याई कृषि क्षेत्रको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्न पानीको स्रोत भएको स्थानमा सिचाई नहर निर्माण गर्ने र भूमिगत पानीको स्रोत भएको स्थानमा ट्यूब वेल/वोरिडवाट सिंचाई गर्ने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखी योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ । यस नगरपालिका भित्रका पानीको स्रोत भएका सम्पूर्ण स्थानमा सिंचाई सुविधा वृद्धि गर्न नेपाल सरकार,कर्णाली प्रदेश सरकारसंग समन्वयमा र साभेदारी समेत गरी सिचाई सुविधा उपलब्ध गराउने गरी कार्यक्रम तयार गरिएको छ।साथै निर्माण भएका सिचाई संरचना दैवी विपत्तीका कारण क्षति भै सिचाईको कुलो तत्काल मर्मत संभार गरी संचालन गर्न रकम विनियोजन गरेको छु। यसवाट सिचाईको अभावमा खेति विग्रनवाट वचाई उत्पादनमा त्ति आउन पाउने छैन भन्ने विश्वास गरिएको छ।
- यस नगरपालिकामा रहेका उच्च पहाडी वस्तिमा पानीको आपूर्ति गर्न स्थानीय मुहानवाट न्यवस्था गर्ने,पानीको स्रोत संरक्षण गर्न पोखरी,साना ताल संरक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिदै पानीको स्रोत अभाव भएको क्षेत्र भेरी किनारवाट वोरिड गरी लिफ्ट प्रविधिवाट वडा नं.६,७,८,९ लाई शुद्ध पिउने पानी पु-याउन शुभाघाट वृहत शहरी खानेपानी योजना निर्माणाधिन यस आ.व.भित्रै निर्माण सम्पन्न हुनु पर्नेमा कोभड १९ का कारण गत वर्ष र यस वर्ष समेत वन्दावन्दीले सम्पन्न हुन नसके पनि कार्य प्रगति अत्यन्त संतोषजनक रहेकाले आगामी आ.व.मा सम्पन्न हुने विश्वास लिएको छु।यस खानेपानी निर्माणमा सहजीकरण समितिको अध्यक्ष म स्वयं भएकाले निर्माणमा तिव्रता ल्याउन प्रयास भै रहेको न्यहोरा सम्मानीत सदनलाई जानकारी गराउन पाउदा गौरव महशुस हुनु स्वभाविकै लागेको छ भने वडा नं.१०,११,१२,१३,१४ का नगरवासीलाई शुद्ध पिउने पानी पु-याउन गंगामाला वृहत शहरी खानेपानी योजना नेपाल सरकारवाट स्वीकृत भै सकेको साथै वडा नं.२,४का लागि सुर्खवा क्षेत्र खानेपानी आयोजनावाट सम्भाव्यता अध्ययन भई स्वीकृती भै सके पनि मुहानको विवादका कारण रोकिए पनि छिट्टै समाधान भै निर्माण अगाडी वढ्ने छ।

२. सामाजिक क्षेत्र

क) शिक्षा क्षेत्र

- सातौं नगर सभावाट पारित शिक्षा नीतिले निदिष्ट गरेका क्षेत्रमा सुधार गर्न कार्यक्रम लागु गरिएको छ ।
- वालमैत्री विद्यालय बनाउन भौतिक पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रमा आयोजना संचालन गर्ने।
- किसोरी मैत्री विद्यालय बनाउन महिनावरी हुने छात्राहरूका लागि सेनेटरी प्याडको संघीय सरकारको आर्थिक सहयोगमा न्यवस्था गर्ने।
- यस नगरपालिकामा संचालीत सामुदायिक विद्यालयका भौतिक पूर्वाधारहरू (भवन, घेरावार) लगायतका कार्यमा संघीय सरकार, कर्णाली प्रदेश सरकारको अनुदान र यस नगरको साभेदारीमा निर्माण हुने गरी बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
- सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत वालकक्षाका स.का. विद्यालय कर्मचारीलाई लामो समय देखिको न्यून पारिश्रमिकवाट महंगीसंग जुध्दै जिवन निर्वाह गर्नु पर्ने अवस्थालाई मध्य नगर गरी नेपाल सरकार र यस नगरपालिकाको साभेदारीमा नेपाल सरकारले [आ.व.२०७८।०७९को](#) वार्षिक वजेट माफत घोषणा गरेको तलब पाउने न्यवस्था मिलाएको छु। यसवाट वालविकास स.का. र कर्मचारीमा मनोवल उच्च हुने विश्वास लिएको छु। यस कार्यका लागि रू १ करोड ९ लाख सशर्त वाहेक विनियोजन गरिएको छु।
- विद्यालयमा खेलकुद क्रियाकलापहरूलाई प्रोत्साहन गर्न मेयरकप,नयाँ वर्ष कप,सैया फागुमेला खेलकुद कार्यक्रम संचालन गर्ने गरी रकम विनियोजन गरेको छु ।

२) स्वास्थ्य क्षेत्र

- विद्यालय स्वास्थ्य शिक्षा, आमा समुह तथा महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरूका लागि सामाजिक न्यवहार परिवर्तन कार्यक्रम संचालन गर्ने।

- जेष्ठ नागरिक तथा एकल महिलालाई स्वास्थ्य सेवामापहुँच तथा सहयोग पुऱ्याउन घरदैलो कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
- नगरवासीलाई निःशुल्क औषधि उपचारका लागि औषधि खरिदको ब्यवस्था गर्ने ।
- गर्भवती जिवन रक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- वर्थिङ सेन्टर सुधार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईएको ।
- स्वास्थ्य सेवाको पहुच नपुगेका स्थानमा संचालित शहरी स्वास्थ्य केन्द्रमा जनशक्ति ब्यवस्थापन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइएको।

स्वास्थ्य क्षेत्रमा उपरोक्त कार्यक्रम संचालन गर्न रू १करोड ६१ लाख विनियोजन गरेको छु । त्यसै गरी विश्वभर महामारीको रूपमा फैलिएको कोभिड १८ को सामना गर्न कोभिड १८ विपद कोषमा रू १ करोड विनियोजन गरिएको छ । यसवाट नागरिकलाई कोभिड १८ को महामारीवाट बचाउन सकिने विश्वास लिईएको छ।

३) महिला तथा बालबालिका

- अनाथ, असहाय बालबालिकाको सहयोगका लागि कानुनी आधार तयार गरी सहयोग गर्न विशेष ब्यवस्था गरीएको छ ।
- विकासको बाधकको रूप,सामाजिक कलंकका रूपमा,कानुनी अपराधका रूपमा रहेको बालविवाह पूर्ण रूपमा हटाउन गत विगत वर्षहरूमा समेत नागरिकलाई जनचेतना अभिवृद्धि गराउने, कानुन प्रभावकारी रूपमा पालन गराउने तर्फ बालकलवको सक्रियता बढाउने ब्यवस्था मिलाएको छु ।
- दलित, लोपोन्मुख जनजाती वर्गको आय आर्जन, क्षमता विकास,पूर्वाधार विकास लगायतका क्षेत्रमा आवश्यकता र मागका आधारमा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ब्यवस्थालाई निरन्तरता दिईएको छ ।
- महिला सशक्तिकरण, अपा- परिचय पत्र वितरण, घुम्टि शिविर संचालन, सहायता सामाग्री वितरण, जेष्ठ नागरिक सम्मान,आदीवासी जनजाती कलासंरक्षण, लोपोन्मुख तथा सिमान्तकृत संरक्षण लगायतका लैंगिक तथा समावेशी क्षेत्र लगायतका माथि उल्लेखित कार्यक्रम संचालन गर्न रू ३८ लाख १६ हजार विनियोजन गरेको छु

घ.आर्थिक क्षेत्र

१) कृषि र पशु पालन

- आर्थिक मेरूदण्ड तथा जिवन निर्वाहको प्रमुख श्रोतका रूपमा रहेको कृषि र पशु क्षेत्रमा कृषकलाई सहयोग प्रदान गरी किसानलाई प्रोत्साहित गरी कृषि क्षेत्रमा आत्म निर्भर बनाउने प्रयास नगरपालिकाको रहेकोछ।कोभिड १८ का कारण रोजगारी गुमाएर विदेशवाट फर्केका र स्वदेशका विभिन्न शहरहरूवाट रोजगारी गुमाएर फर्केका नागरिकलाई सहूलियत प्रदान गरी कृषि,पशु पालन क्षेत्रमा आकर्षण बढाउन उन्नत विउमा सहूलियत,उन्नत बोका खरिदमा सहूलियत, लागत सहभागिता घटाउन मेसिनरी औजार खरिदमा सहूलियतकअनुदान सहयोग कार्यक्रम संचालन गरिने ब्यवस्था मिलाईएको छु।
- [आ.व.२०७७।०७.८मा](#) स्थापना भएका कृषि तर्फका साना ब्यावशायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) विकास कार्यक्रम र पशु सेवा तर्फका साना ब्यावशायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) कार्यक्रम नेपाल सरकारको सहयोगमा निरन्तरता दिईएको छ। यसैगरी कर्णाली प्रदेश सरकारको साभेदारीमा कृषि र पशु सेवामा थप पकेट क्षेत्र संचालन गर्न साभेदारी रकमको अभाव नहुने ब्यवस्था मिलाईएको छ।
- कृषकलाई पशुपालन वा कृषि क्षेत्रमा सिप र ज्ञान प्रदान गर्न आवश्यकता अनुसार तालीम गोष्ठीको ब्यवस्था मिलाईएको छ । साथै बाख्राको खोर सुधार,भकारो सुधार गर्न, कृषि क्षेत्रमा ५० प्रतिशत अनुदानमा धान,गहु, मकै लगायतका खाद्यान्न वाली तथा आलु,तोरी लगायतका उन्नत तथा मुल विउ वितरण कार्यक्रम तर्जुमा निरन्तरता दिएछु ।

- सानो लगानीवाट करेसावारी ब्यवस्थापन गरी कृषकले ताजा तरकारी उत्पादन गरी दैनीक भान्सामा आवश्यक पर्ने तरकारीको केहि मात्रामा आपूर्ति हुने ब्यवस्थाका गर्नका लागि तरकारीको विउ वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिईएको छ । यसवाट पोषण सुधार हुने विश्वास लिएको छु।
- माथि उल्लेखित कार्यक्रमका लागि यस नगरपालिकावाट रू १ करोड ६० लाख विनियोजन गरेको छु ।

२) उद्यमशिलता

- चालु आ.व.मा उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन गर्न आवश्यक कानुनी आधार तयार गरी स्वीकृत भै सकेकाले नागरिकलाई रोजगारी श्रृजना गर्ने, आय आर्जनमा टेवा पु-याउने वलियो क्षेत्रमा रूपमा रहेको उद्यमवाट मध्यम तथा उच्च तहको वजारको आवश्यकताको माग सम्बोधन गर्न “उपमेयर उद्यमशिलता कार्यक्रमका” माध्यमवाट सिप उपलब्ध गराउन कार्यक्रमको तर्जुमा गरी यूवाहरुलाई स्वरोजगार बनाउन र उद्योगको प्रवर्द्धन गरी लगानीको वातावरण सृजना गर्ने गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरेको छु । चालु आ.व.मा आधारभुत तहको तालिम लिएका युवायुवतिलाई थप प्रगती गर्न (Advance Level) तालिम गरिने छ। यसवाट बेरोजगार युवायुवतहरुलाई रोजगार वन्न र उद्यम विकासमा टेवा पु-याउने विश्वास लिईएको छ। उल्लेखित कार्यक्रमका लागि यस नगरपालिकावाट रू १करोड २५ लाख विनियोजन गरेको छु।

ड) पर्यटन

- यस नगरपालिकाको प्रमुख पर्यटकीय स्थल गुमी चुली,शुभाघाट देउती वज्यै,खटाड,मालारानी गुफा,कोट लगायतका क्षेत्रको संघीय सरकार,कर्णाली प्रदेश सरकार समेतको सहयोगमा पूर्वाधार निर्माण, संरक्षण,सम्बर्द्धन र प्रचार प्रसारका कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ। यसले सबैलाई जानकारी गराई आन्तरिक र वाह्य पर्यटकको आगमन भै होटेल ब्यवशाय संचालनमा आई रोजगारी श्रृजना भै आय आर्जनमा वृद्धि हुने विश्वास लिईएको छ।

च) सहकारी

- नेपालको अर्थतन्त्रको तीनखत्रम्वे अर्थ नीति मध्य एक खत्रम्वेको रूपमा रहेको सहकारी क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धन, नियमन, अनुगमन गर्न वजेटको ब्यवस्था गरिएको छ । यसवाट सहकारी क्षेत्रको विकास, नियमन र प्रवर्द्धन भै सहकारीमा आवद्ध सहकारीकर्मिले लाभ लिन सक्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु ।

छ) वातावरण तथा विपद ब्यवस्थापन ।

- वन जंगलको विकास गर्न फलफूल,र जंगली विरूवाको वृक्षा रोपण गरी वातरण संरक्षण गर्न स्थानीय वन उपभोक्ता समिति,कृषकहरूसंग अन्तरक्रिया गरी साभेदारीमा वन क्षेत्र तथा फलफूल नर्सरी र विरूवा रोप्ने कार्यमा अगाडी वढाउने गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरीएको छ। आगलागी भै वन विनासवाट जोगाउन संचार माध्यामवाट जनचेतनाका सन्देश प्रशारण गरिनेछ।
- विपत्ती सधै आउने कुरा होईन एक पटकको विपत्तिले सधै भरीका लागि जीवन समाप्त गरी दिन्छ,अपा- जीवन ब्यतित गर्नु पर्ने र वेशाहारा भै वाचुनु पर्दा समाजमा आई पर्ने ठूलो विपत्तिलाई न्यूनीकरण गर्न नगर स्तरीय विपत समिति,वडा स्तरीय विपत समितिलाई थप क्रियासिल वनाउने गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ। आगलागी जस्ता विपत्तीवाट वचाउन आगामी आ.व.मा दमकल खरिद गरी सेवा संचालन गर्ने गरी कार्यक्रममा ब्यवस्था मिलाएको छु।
- दैवी प्रकोप न्यूनीकरण गर्न पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा पुनःस्थापना कार्य सञ्चालन गर्न तथा आवश्यकता पहिचान गरी सरोकारवालासंग समन्वय गरी तटबन्ध योजना लागु गर्ने कार्यक्रममा निरन्तरता दिईएकोछ।

- विपदमा उद्धारका लागि आवश्यक पर्ने सामाग्री ब्यवस्था गर्न प्रदेश विपत समिति,जिल्ला विपत ब्यावस्थापन समितिसंगको सहकार्य र समन्वय निरन्तर गर्ने र विपद पूर्व तयारी गर्न गैर सरकारीसंस्थाहरूसंग उद्धारमा आवश्यक पर्ने सामाग्रीका ब्यवस्था गरी मौज्जात गरी राख्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ।
- दैवी प्रकोपवाट पिडित परिवार वा ब्यतिलाई तत्काल राहत उद्धारका कार्यक्रम संचालन गर्न कोषको ब्यवस्थापन कार्यलाई निरन्तरता दिएको छु ।
- यस नगरपालिकाको शिवनगर,मेहलकुना,वोटेचौर,गैरी बजार,खरीगैरा बजार क्षेत्रमा वस्ती विस्तार हुदै गएकाले उक्त बजार क्षेत्रलाई फोहरवाट मुक्त गराउन उद्योग वाणिज्य संघसंग समन्वय गरी आवश्यक ब्यवस्था गर्ने ।

ज) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

- यस नगरपालिकाको शाखाहरूको कार्य विवरण र कार्यरत जनशक्तिको जिम्मेवारी किटान गर्न संरचना र जनशक्तिको कार्य विवरण तयार गरी आगामी वर्ष भित्रै लागु गर्ने गरी कार्यक्रम ब्यवस्था गरिएकोछ। यसले संरचना भित्रका शाखाको कार्यमा अलमल नहुने र जनशक्तिलाई थप जिम्मेवार बनाई सेवामा सहजता आउने विश्वास लिइएको छु।
- नागरिकको घरदैलोमा सेवा पुऱ्याउन विषयगत वा एकीकृत घुम्ति शिविर संचालन गर्ने ब्यवस्थालाई निरन्तरता दिईएको छु ।
- सार्वजनीक सम्पतिको मर्मत सम्भार तथा तथ्याक अद्यावधी गराई राख्ने कार्यलाई निरन्तरता दिएको छु
- यस नगरपालिकावाट अनुदान निकास हुने सामूदायिक विद्यालय तथा अन्य संस्थाहरूको जिन्स सामान र लेखा श्रेष्ठा दुरूस्त राख्न लेखा तथा जिन्स ब्यावस्थापन तालिम दिने गरी कार्यक्रम ल्याईएकोछ।यसवाट जिन्स र लेखा श्रेष्ठा दुरूस्त राख्न थप सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएकोछ।
- आन्तरीक लेखापरीक्षण तथा अन्तिम लेखापरीक्षणवाट औल्याईएका वेरूजु समयमानै फछर्यौट गर्न तदारूपता दिने ब्यवस्था निरन्तरता दिएको छु ।
- नगरपालिकाका निर्णय लगायत अन्य सूचनाहरू वेभ साइडमा राख्ने, पुस्तक तथा वुलेटिन छपाई गरी नागरिकलाई सूचनाको पहुचमा पुऱ्याउन आवश्यक ब्यवस्था गरेको छु ।
- सभाले निर्णय गरेका योजना तथा कार्यक्रम नागरिकलाई जानकारी गराउन स्वीकृत कार्यक्रम वेभसाईडमा राख्न र पहिलो चौमासिक भित्र नगर विकास योजना पुस्तक छपाई गरी सक्ने गरी ब्यवस्थालाई निरन्तरता दिएको छु ।
- सेवा तथा सेवा प्रवाहमा गुणस्तरीयता र पारदर्शिता कायाम गर्न एवं नागरिकको गुनासो सुनुवाई गर्न प्रत्येक चौमासिक रूपमा नागरिकको पहुँच पुग्ने स्थानमा सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका साथै सामाजिक लेखा परिक्षण कार्य गरिनेछ ।

झ) राजश्व अनुमानका आधार

विश्वभर फैलिएको कोभिड १८ का कारण विश्वभरको आर्थिक क्षेत्र तहस नहस भएको छ । यसवाट सिंगो नेपालको अर्थतन्त्रमा असर गरि राजश्व उठाउने क्षमतामा तहस आएको छ । त्यसको मारमा यस नगरपालिका समेत अछुतो रहेको छैन । राजश्वको दर र क्षेत्र समेतलाई आधार मानी राजश्व उठ्न सक्ने गरी अनुमान गरिएको छ । करका दरमा वृद्धि गर्ने भन्दा करका दायरा फराकिलो हुने गरी ब्यवस्था गरिएकाले करका दरमा कुनै फेरबदल गरिएको छैन । त्यसै गरी जेष्ठ नागरिक, एकल

महिला,अपा- ,अनाथ वालवालिका सिफारीसमा कर नलाग्ने गरी छुट दिने ब्यवस्थालाई निरन्तरता दिने गरी करका दर निर्धारण गरेकोछु ।

सभाध्यक्ष महोदय

१. आगामी आ.व. २०७८/०७९ को बजेट, नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न कुल रकम रू ६४ करोड ३० लाख ५५ हजार विनियोजन गरेको छु । चालु तर्फ रू ११ करोड २९ लाख ०५ हजार पुँजिगत तर्फ १९ करोड १२ लाख ७५ हजार कर्णाली प्रदेश शसर्त पुजिगत रू ३ करोड ५२ लाख ७५ हजार संघीय सरकार सशर्त तर्फ चालु खर्च रू २८ करोड ३९ लाख पुँजिगत रू २ करोड ४ लाख विनियोजन गरेको छु ।

२. आ.व.२०७५/०७६ को यथार्थ आय तथा ब्यय र आ.व.२०७६/०७७को संसोधित अनुमानीत आय ब्ययको विवरण आगामी आ.व.को कार्यक्रम तथा बजेट अनुसूचीमा उल्लेख गरेको छु ।

सभाध्यक्ष महोदय

माथि प्रस्ताव गरिएको बजेट र खर्चको प्रस्तावमा आय तर्फ नेपाल सरकारबाट वित्तिय सम्मानीकरण रू १४ करोड २४ लाख, राजश्ववांडफाँडबाट रू १० करोड ८२ लाख ५८हजार, घरजग्गा रजिष्ट्रेशनबाट रू ९० लाख, कर्णाली प्रदेश सरकारबाट वित्तिय सम्मानीकरण रू १ करोड ५६ लाख ८४ हजार, राजश्व वांडफाँड तर्फ सवारीसाधन कर रू १७ लाख ४८ हजार,समपुरक अनुदान रू १ करोड २०लाख सशर्त अनुदान १करोड ९० लाख,७५हजार विषेश अनुदान रू २० लाख यस नगरपालिकाको आन्तरिक आय रू १ करोड ५२ लाख ९० हजार संघीय सरकार शसर्त अनुदान चालु तर्फ रू २८ करोड ३९ हजार पुजिगत तर्फ रू २करोड ४ हजार अनुमान गरेको छु । यसबाट न्यून हुने रकम रू १ करोड ४० लाख चालु आ.व.मा विनियोजित रकम बचतबाट पूर्ति हुने अनुमान गरेको छु ।

अन्तमा बजेट तयार गर्न सल्लाह, सुभाब प्रदान गर्नुहुने आदरणीय नगर प्रमुख,जनप्रतिनिधि,राजनैतिक दल,गुर्भाकोटवासी दाजु,भाई, दिदी, बहिनी, आमा, बुवालाई प्रति हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्न चाहन्छु । बजेट तयार गर्न महत्वपूर्ण सहयोग गर्नु हुने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै कर्मचारीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । समृद्ध गुर्भाकोट नगर निर्माणमा सबैको सहयोगको अपेक्षा गरेको छु ।

धन्यवाद।

मैना वि.क.
नगर उपप्रमुख

